

Derfor heter Japans nye statsminister Kishida

Den nyutnevnte regjeringen kunne like gjerne vært en regjering utnevnt av den forrige statsministeren, Shinzo Abe.

Fumio Kishida (t.v.) ble i september Japans nye statsminister. Det skjedde etter livlig tautrekking i kulissene fra tidligere statsminister Shinzo Abe (nest til venstre). Her sammen med Yoshihide Suga og Shigeru Ishiba (t.h.) i september i fjor. (Foto: Kyodo / NTB Scanpix/Kyodo)

Av Harry Solvang , professor emeritus i japansk, UiB

Det var på ingen måte uventet at Fumio Kishida ble valgt til Japans statsminister nummer 100 mandag forrige uke. Det er nemlig tradisjon at lederen for Det Liberale Demokratiske Partiet (LDP) – som har hatt den politiske makten nesten uavbrutt i mer enn seksti år – også er Japans statsminister.

Derimot var det noe uventet at Kishida kunne gå seirende ut av kampen om å bli leder av partiet. Pilene pekte nemlig lenge i retning av tidligere utenriksminister Taro Kono. På samtlige meningsmålinger ble han fremhevet som personen publikum ønsket å se som Japans neste statsminister, og blant LDP-medlemmer rundt om i Japan hadde han langt større støtte enn noen av de andre kandidatene. Når han likevel ikke kunne sette seg i førersetet som LDPs leder, må det ligge spesielle grunner bak.

Snedig valgsystem

Én av årsakene er å finne i den finurlige valgordningen som benyttes når lederen skal velges. Den er nemlig slik at partiets representanter i nasjonalforsamlingen har én stemme hver, samtidig som representanter i de ulike fylkene til sammen har et likt antall stemmer. Siden LDP i innværende periode har 383 representanter fordelt på de to kamrene i nasjonalforsamlingen, balanseres altså disse stemmene mot 383 fylkesvise stemmer. Men, og her kommer det snedige, dette gjelder bare i første valgongang. Hvis

ingen av kandidatene da oppnår flertall, går de to kandidatene med flest stemmer videre til annen valgomgang. Nå reduseres imidlertid de distriktsvise stemmene til 47 – én for hvert av Japans fylker, mens representantene i nasjonalforsamlingen beholder sine 383. På denne måten sikrer den rikspolitiske eliten i partiet at deres stemmer teller nærmere ti ganger mer enn stemmene til representanter i fylkene.

For tungvektene innen LDP, som tidligere statsminister Abe og visestatsminister/finansminister Aso, var det derfor viktig å sørge for at valget ikke ble avgjort i første valgrunde. Med bare to kandidater, Kishida og Kono, var det opplagt at Kono ville trekke det lengste strået. At hans appell til yngre representanter i partiet nok har virket truende for veteranene, som kunne frykte at deres grep om partiet ville bli kraftig svekket med Kono ved roret, er et poeng som er trukket frem av flere politiske kommentatorer i japanske medier. At Kono har markert seg som en motstander av atomkraft – nærmest et tabu for hardlinerne i LDP – var nok enda en viktig grunn til at han måtte stoppes. Hans svært frittalende stil har også bidratt til å gjøre ham uspiselig for innflytelsesrike nestorer i partiet – til tross for at det er nettopp slike ukonvensjonelle trekk som appellerer til publikum generelt og den yngre garde i partiet spesielt.

Fra to til fire kandidater

Selv om vi ikke har direkte tilgang til diskusjonene i de ulike fraksjonene i partiet, er det ikke vanskelig å forestille seg at det må ha foregått en hektisk og livlig tautrekking før første valgrunde. Abe, som tidligere hadde uttalt sin støtte til Kishida, annonserte plutselig at han ville stille seg bak kandidaturet til den kvinnelige politikeren Sanae Takaichi, Abes politiske alter ego. I siste liten meldte nok en kvinne, Seiko Noda, sitt kandidatur. Og vips – så hadde man ikke lenger to, men fire kandidater. Siden enkel hoderegning tilsier at jo flere kandidater, desto mindre blir muligheten for å oppnå flertall, var det ikke overraskende at ingen av kandidatene klarte dette. Heller ikke var det overraskende at det var Kishida og Kono som fikk flest stemmer og dermed var klare for selve «finalen». Sannsynligheten for at Abe hadde forutsett nettopp denne situasjonen, er ganske åpenbar.

Siden Abes kandidat Sanae Takaichi nå ikke lenger var aktuell, kunne han anbefale de 114 representantene som hadde stemt på henne å gi sin støtte til Kishida i stedet. Resultatet kjenner vi.

Kishida i gjeld til Abe

Det er ingen tvil om at Abe har kommet spesielt godt ut av situasjonen. For det første har han bidratt kraftig til å plassere Kono på sidelinjen. For det andre har han løftet frem en kvinne og antydnet at det er på tide med en kvinnelig statsminister i Japan. For det tredje har hans støtte vært avgjørende for at Kishida nå er Japans statsminister. Dette plasserer Kishida i en gjeldssituasjon.

Kishidas valg av regjeringsmedlemmer bærer absolutt preg av å tilfredsstille eliten i partiet. Flere politiske kommentatorer i Japan har pekt på at den nytnevnte regjeringen like gjerne kunne vært en regjering utnevnt av Abe eller Aso. Det er bare ansiktene deres som mangler.

Kono som statsminister ville trolig kunne gitt LDP en boost ved det forestående valget til Underhuset. Samtidig er opposisjonen sannsynligvis fornøyd med at det er den langt mindre karismatiske Kishida de må hanske med. Hvordan Kono ville ha fungert som statsminister får vi ikke vite – i hvert fall ikke i denne omgang. Kishida får imidlertid sin sjanse nå. Han starter i motbakke; ifølge meningsmålinger har han kun støtte blant 55 prosent av befolkningen.

redaksjon@morgenbladet.no
